

HO'OU LU LĀHUI
Regenerating Oceania
13th Festival of Pacific Arts & Culture
Hawai'i 2024

MO'OLELO HĀLĀWAI O KE KOMIKINA NO KA HO'OLAULE'A NO'EAU A
MO'OMEHEU PĀKĪPIKA (FestPAC)

PŌ'AKAHI, 6 KEPAKEMAPA, 2021 HOLA 2:30' aui

MA O KA ZOOM: 'AHA KŪKĀ MA KA WIKIŌ

Nā Lālā Komikina i kū mai:

Kalani Ka'anā'anā,	-	Ke'ena Kuleana Ho'okipa o Hawai'i (HTA)
Maenette Ah Nee-Benham	-	Koho 'Ia E Ke Kia 'Āina
Sylvia Hussey	-	Ke'ena Kuleana Hawai'i (OHA)
Jamie Lum	-	Ke'ena Ho'omohala Waiwai a me ka Ho'okipa (DBEDT)
Richard Onishi	-	'Aha Lunamaka'ānana o Hawai'i (hō ea i ka hola 2:47' aui)
Makanani Salā	-	Ke Kūlanakauhale a Kalana o Honolulu (hō ea i ka hola 2:48' aui)
Māpuana de Silva	-	Kaiāulu (hō ea i ka hola 2:40' aui)

Nā Hoa Kipa:

Hannah Braswell	-	Kaiāulu
Jackie Burke	-	Kaiāulu
Mamiko Carroll	-	Kaiāulu
Maka Casson-Fisher	-	Ke'ena Kuleana Ho'okipa o Hawai'i (HTA)
Keali'i Haverly	-	Kaiāulu
Dede Howa	-	Ke'ena Kuleana Ho'okipa o Hawai'i (HTA)
Lynn Martin Graton	-	Kaiāulu
Ngahiraka Mason	-	Kaiāulu
Monte McComber	-	Kaiāulu
Manulani Aluli Meyer	-	Kaiāulu
Diego Sanchez Garcia Peralta	-	Kaiāulu
Aaron Salā	-	Luna Ho'olaulea
Mālia Sanders	-	'Ahahui Ho'okipa 'Ōiwi Hawai'i
Kēhaulani Pu'u	-	Ka Māhele Pāka & Ho'olaule'a o Ke Kalana
Kimberly Scott	-	Kaiāulu
Kanoe Takitani-Puahi	-	'Ahahui Ho'okipa 'Ōiwi Hawai'i
Pris Texeira	-	Kaiāulu
Luis Harry Thimason	-	Kaiāulu
Margot Vitarelli	-	Kaiāulu
Caroline Yacoe	-	Kaiāulu

Nā Limahana:

Margaret Ahn	-	Loio Kuhina
Marlene Hiraoka	-	DBEDT
Timothy Tiu	-	DBEDT
Scott Tome	-	DBEDT

Nā Mihi:

Snowbird Bento	-	Kaiāulu
Jarrett Keohokālole	-	'Aha Kenekoa o Hawai'i

Ma ka hola 2:35'aiu, ua mālama ka Luna Ho'omalulu i ke kikolā i mea e 'ike ai 'o wai nā Lālā Komikina i hō'ea, Eia mai ka po'e i hō'ea: LunnaHo'omalulu, Ms. Ah Nee-Benham, Ms. Hussey, Ms. Lum. Noi mai 'o Ms. Ahn e mālama 'ia ka wehena, i loko nō o ka li'ili'i o ka pū'ulu kanaka i hō'ea i ka hālāwai. Noi mai 'o Luna Ho'omalulu Ka'anā'anā iā Ms. Ah Nee-Benham e ho'olauna iā Kauka Manulani Aluli Meyer, nāna nō e mālama i ka wehena.

Ho'olauna akula 'o Kauka Meyer i kekahi papahana ma ke Kulanui o Hawai'i ma O'ahu Komohana i kapa 'ia 'o *Niu Now*. Ho'omana'o akula 'o Kauka Meyer i ka po'e a pau ma kēia hālāwai 'o ke kau Makahiki kēia — he mana'olana kona he wā maluhia, ho'omaika'i a kilohana kēia no ka po'e a pau. Ho'omaka 'o ia i ka wala'au 'ana no Lono (ke akua Hawai'i o ka maluhia, ka mahi'ai, a me ka lē'ia), me ka huki 'ana i nā mana'o mai ka puke 'o Nānā I Ke Kumu, he pūka'ina o nā puke e wala'au ana no nā 'ano mo'omeheu Hawai'i e kālele ana ma luna o nā mana'o holu a me nā hana pono, nā mo'omeheu hi'ohi'ona 'āina, a me nā mo'omeheu mahi ululā'au.

Nāna a na Mr. Indraji Gunasekara i ho'okumu iā *Niu Now*. No Sililanaka mai 'o Mr. Gunasekara, he kaumoku'āina i mālama i ka niu ma 'ō aku o 3,000 makahiki. Kālele kēia papahana ma ka ho'onui 'ana i ka ho'ohana 'ia 'o ka niu, ma ke 'ano he mea'ai a ma ke 'ano he kumuwaiwai kekahi. 'O kahi mea hou aku, ma o ka ho'onui 'ana i ko ka po'e ho'ohana 'ana i ka niu, he kōkua ia ma ka ho'ōla 'ana i nā 'ano mo'omeheu Hawai'i like 'ole, a me ka ho'ololi pū 'ana i ka nohona ma Hawai'i nei pū kekahi. Ka'ana akula 'o Kauka Meyer i kekahi pōkāmāna e hō'ike ana i kāna mau pāhana, a me nā kānaka loea 'oko'a ma Hawai'i mai ka wā kahiko a mai kēia wā kekahi. I kona mana'o, he mau kumu ho'ohālike kēia mau kānaka; he mau la'ana maika'i o ko Hawai'i mō'aukala o ka wā kahiko, me ka wā e hiki mai ana pū kekahi. Wahi āna, ua kanu 'ia ma 'ō aku o 180 mau hua niu ma Kūkaniloko, O'ahu. Ho'ohana pinepine 'ia nā lau niu ma nā ki'i'oni'oni a hana no'eau. I kekahi mau manawa na'e, hiki mana'o 'ia he mau mea i hiki ke kū i ka hana hewa. He papahana 'o Niu Now e ho'oku'i ana i ka pae'āina o Hawai'i me ka Pākīpika i nā niu i kanu 'ia ma nā kaiāulu 'oko'a me ka mana'o e aloha aku i ka 'āina.

Ho'omau 'o ia me ka 'ōlelo 'ana, ua noi 'o Ms. Ah Nee-Benham iā ia e mālama i ka wehena no ka mea ua mana'o 'ia e komo pū 'o Niu Now ma FestPAC 2020. 'Oiai ua kāpae 'ia 'o FestPACC 2020, ua ho'omau 'o Niu Now i ka hana 'ana i nā papa ho'onui 'ike ma o ka pūnaewe. Wahi a Kauka Meyer, he mea'ai ka niu a he mea i hiki ke ho'ōla i nā hana mo'omeheu pū kekahi.

Mo'olelo Hālāwai o ke Kōmike no ka Ho'olaule'a No'eau A Mo'omeheu Pākīpika 13
Pō'akahi, 6 Kepakemapa, 2021 hola 2:30'aiu ma o ka ZOOM
'Ao'ao 3 o 6

Mahalo akula 'o Kauka Meyer iā Ms. Husey a me OHA no ke kāko'o 'ana i ka hana ma Kūkaniloko, O'ahu. E mālama 'ia ana he 'aha kūkā mai ka lā 12 — 14 o Mei, 2022. Ua hāpai 'o ia i ka mana'o 'o ka mālama 'ana i kekahi 'ano hana e pili pū ana i ka niu ma FestPAC, 'oiāi, ua hiki ke lino 'ia, wineka 'ia, a ua hiki ke ho'ohua 'ia no ka mea'ai kekahi. Mali'a paha ua like ko ka po'e Kāmoa, Tonga, a i 'ole paha kekahi lāhui 'ē a'e o ka Pākīpika hana me ka niu, ua hiki iā kākou a pau ke ho'ohālikelike i nā like a me nā 'oko'a.

Mahalo akula ka Luna Ho'omalua iā Kauka Meyer no ka mālama 'ana i ka wehena.

HO'OMAKA

Ua ho'omaka ka Luna Ho'omalua 'o Kalani Ka'anā'anā i ka hālāwai ma ka hola 2:48'aiu, ma o ke aloha 'ana aku i ka po'e lehulehu ma ZOOM a me Facebook Live.

I kēia wā, ua ho'olaha 'o ia no ko Ms. de Silva, Hope Luna Ho'omalua Salā, a no ko Mr. Onishi komo 'ana ma ka hālāwai.

'OLELO HŌ'IKE A KA LEHULEHU

Noi mai ka Luna Ho'omalua i ka po'e lehulehu e hō'ike mai i ko lākou mau mana'o no nā kumuhana o ka papakumumana'o. Me ka 'ole o nā mana'o i ho'opuka 'ia, ho'omamu akula 'o ia i kahi kumumana'o a'e.

'ĀPONO I KA MO'O'OLELO HĀLĀWAI 22 NOWEMAPA 2021

Ua nā'ana 'ia ka mo'o'olelo hālāwai e nā Lālā Komikina. Noi mai ka Luna Ho'omalua inā i pono e ho'ololi 'ia kekahi mea. Me ka 'ole o nā 'olelo kū'ē i lohe 'ia, noi mai 'o ia no ke koho pāloka ma o ke kāhea inoa. Kāko'o mai 'o Ms. Ah Nee-Benham i ia mana'o, pēlā pū 'o Ms. de Silva. Ho'oholo nā Lālā Komikina penei: Luna Ho'omalua Ka'anā'anā, Hope Luna Ho'omalua Salā, Ms. Hussey, Mr. Onishi, Ms. de Silva, Ms. Lum, Ms. ah Nee-Benham.

Ua lōkahi ke 'āpono 'ana i ka mo'o'olelo hālāwai.

KA NŪ HOU NO NĀ WĀ HUI I 'ĀPONO 'IA, ME KA HĀHAI PONO 'ANA I KE KĀNĀWAI 103, KE KAU KĀNĀWAI O HAWAI'I 2021

Wahi a ka Luna Ho'omalua, 'a'ohē hālāwai i mālama 'ia mai ka hālāwai hope 'ana o ke Komikina.

KA NŪ HOU A KE KŌMIKE PAPA LUNA HO'OKELE

'A'ohē hālāwai i mālama 'ia e ke Kōmike Papa Luna Ho'okele.

KA NŪ HOU A KE KŌMIKE NO NĀ KAHUA HO'OLAULE'A

'A'ohē hālāwai i mālama 'ia e ke Kōmike Nā Kahua Ho'olaule'a.

KA HŌ'IKE A ME KA NŪ HOU A KA LUNA HO'OLAULE'A

Noi maila ka Luna Ho'omalua iā Luna Ho'olaule'a Salā e alaka'i i kēia māhele o ka hālāwai.

Wahi a Luna Ho'omalū Salā, ke mana'o nei 'o ia e hālāwai me ko UH Mānoa mā e wala'au ai no ke Kahua Ho'olaule'a. Makemake pū 'o ia e hālāwai pākahi me kēlā me kēia Lālā Komikina. Ua hui ka Luna Ho'olaule'a me kekahi mau pakanā ko'iko'i — 'o Mr. Jonathan Johnson no ka State Foundation of Culture and the Arts; 'o Ms. Mary Hattori no ka East-West Center's Pacific Islands Development Program; he mau 'elele no ka Hale Hō'ike'ike 'o Pīhōpa a me ka Hale Mo'omeheu Polenekia (PCC ho'i). Ua wala'au pū ka Luna Ho'olaule'a e pili ana i nā hana ho'oulu kālā me ka pono e 'imi i kekahi pā'oihana e 'auamo ana i ke kuleana 'o ka ho'okele 'ana i ke kālā i makana/houlu 'ē ia no ka hanana ho'olaule'a o ka makahiki 2024. Ke mana'o nei 'o ia e ho'opa'a koke i nā hana 'oihana i hiki ke ho'omākaukau 'ia nā palapala MOU me nā pakanā maiā OHA mai, mai ka East-West Center mai, me nā 'ano pā'oihana 'ē a'e. Aia nō a koho kūhelu 'ia ke Kahua Ho'olaule'a, a laila e hiki ana iā ia ke hai i nā limahana; ua noi na'e 'o ia no ke kōkua ma ia mau māhele o ka hana.

'Ae maila ka Luna Ho'omalū i nā Lālā Komikina e hāpai mana'o a e nīnau mai i nā nīnau.

Nīnau a'ela 'o Ms. Benham i ka Luna Ho'olaule'a e wehewehe hou aku no kona mau mana'o āna i ho'opuka ai no ka 'oihana nāna e ho'okele i nā waiwai. Ho'opuka 'o Luna Ho'olaule'a Salā no kona hui 'ana me ka Luna Ho'omalū he mau pule aku nei e kūkākūkā ai e pili ana i kēlā kumuhana. 'Ike 'o ia he waiwai noho kahu ko DBEDT, eia na'e, i kona mana'o, 'oi aku ka waiwai o ko ka po'e ho'olilo 'ana i ke kālā ma nā 'oihana 501(c)(3). I kona mana'o, e aho paha ka ho'okumu 'ia o kekahi 'ahahui 'auhau 'ole, i hiki ke hā'awi manawale'a 'ia ke kālā. Ua ho'omōakāka 'o ia, he 'aelike kona me NaHHA, a uku 'ia maiā HTA mai. Ma o ka ho'okumu 'ana i 'ahahui 'auhau 'ole, e hiki ana ke ho'oulu kālā a komo ma nā 'aelike 'oko'a no nā hana kiko'i e pili pū ana i ka hanana ho'olaule'a nui. Ua hāpai 'o ia i ka mana'o 'o ka ho'okuleana 'ana iā NaHHA me ka hana ho'okele waiwai, eia na'e, he pono ke kūkākūkā hou aku 'ana me kekahi mu kōkua kiko'i ma ia pā'oihana, a laila e hāpai mana'o 'o ia i mua o ke Komikina. He mana'olana kona e kōkua ke Komikina ma ke kōkua 'o a me ke alaka'i 'ana iā ia ma ia hana.

Wahi a Ms. Ahn, hoihoi 'o ia i ka 'ike 'ana i kekahi palapala i kākau 'ia e hō'ike ana ma hea e ho'olilo 'ia nei ke kālā. Wahi a ka Luna Ho'omalū, 'a'ole ana loa'a he ho'omaha 'auhau i nā kōkua e ho'olilo ana i ko lākou kālā inā ho'olilo 'ia ma kekahi 'oihana ho'okele waiwai moku'āina. Ua hāpai 'ia ka mana'o 'o ka ho'okumu 'ia o kekahi 'ahahui 'auhau 'ole e pani ana ma ka wā like e pau ai ka hana a ke Komikina.

Hāpai mana'o 'o Ms. Ahn, mali'a paha e kupu mai ana kekahi hihia ma ko ke Kaumoku'āina 'ao'ao ma ke komo 'ana ma kekahi 'aelike me ka 'oihana nāna e ho'okele i nā waiwai. 'A'ole mana ko DBEDT e ho'okumu i kekahi pā'oihana 501(c)(3). Wahi a ka Luna Ho'omalū, 'a'ole hiki iā HTA ke ho'okumu i kekahi 'ahahui 'auhau 'ole kekahi. 'Ōlelo maila 'o Ms. Ahn, e wala'au hou aku 'o ia me ka Luna Ho'omalū me ko HTA AG no ia kumuhana.

Nīnau akula 'o Mr. Onishi iā Ms. Ahn, inā nō i hiki i ke Komikina ke 'ae i ka ho'okumu 'ia o kekahi 'oihana 501(c)(3). Pane maila 'o Ms. Ahn me ka 'ōlelo, 'oi ai lula 'ia ke Komikina ma lalo o ke Kaumoku'āina, 'a'ole hiki ke hana pēlā. Hāpai hou 'o ia i ka mana'o no ka pono e palapala 'ia pehea e ho'okele 'ia ana ke kālā.

Ho'omaka 'o Ms. Lum e wala'au e pili ana i ko DBEDT waihona panakō waiwai noho kahu; inā ke 'imi nei ka po'e makana kālā i kekahi ala e hō'emi ai i ka nui 'auhau e uku ai, 'a'ole ana holo pono ia mana'o, keu ho'i inā he mau kālā mai ka waihona panakō DBEDT. Ke ho'okomo 'ia ke kālā i loko o nā waihona kālā kaumoku'āina, 'a'ole nānā 'ia inā he waihona panakō waiwai noho kahu paha 'a'ole paha, e mau ana nō ka loa'a o nā hihia ma ka loa'a 'ana mai i ke kālā. Ua hāpai 'o ia i ka mana'o, e ho'ā'o ka Luna Ho'olaule'a e wala'au iā Mr. Randy Tanaka, 'oia, ua noho 'o ia ma ke 'ano he Luna Ho'omalumu me ka pā'oihana 'o World Conservation Congress, a ua pono 'o ia e ho'okele i nā waiwai iā ia e noho luna ho'omalumu ana. Hō'ike mai 'o Hope Luna Ho'omalumu Salā i kekahi la'ana; ho'okele 'ia 'o Honolulu City Lights e kekahi 'ahahui 'auhau 'ole.

Wahi a ka Luna Ho'olaule'a, ua hui 'o ia me Mr. Tanaka, a ua a'o 'o ia, ma ko Mr. Tanaka pō'aiapili, ua ho'ohana 'o ia i ke Kulanui o Hawai'i Foundation a me ko UH Research Corporation. Ua nīnau 'o ia iā Mr. Tanaka inā ua hiki ke ho'okumu 'ia he 'ahahui 'auhau 'ole ma o ke ala o ka hana 'ana i kekahi palapala noi e wehewehe ana i ke kumu o ka pāhana, me ia mau lāli'i i ko'iko'i 'ē a'e (he RFP nō ho'i).

Wahi a ka Luna Ho'omalumu, 'o ka mea nui o ka hui 'ana i kēia lā, ua pili i ka wala'au 'ana e pili ana i nā lāli'i 'oko'a e pili pū ana i nā hana a ka Luna Ho'olaule'a. Noi a'ela 'o ia i ka Luna Ho'olaule'a e ho'omau i kāna mau hana noi'i, a e ho'omau i ke kūkala 'ana i nā mana'o hou i ke Komikina ma ka hālāwai Komikina o Ianuali.

Paipai akula 'o Mr. Onishi e no'ono'o i ka 'ae 'ana iā NaHHA e ho'okele i nā waiwai no kēia hana. Wahi a ka Luna Ho'omalumu, he pono ko HTA hāhai 'ana i nā lula kū'ai. Ua 'ōlelo pū 'o ia no ka pau 'ana o ko NaHHA me HTA 'aelike ma Iune 2022. Me ka 'ole o ke kālā keu, e pa'akikī ana ko NaHHA kōkua 'ana ma ka wā e hiki mai ana.

Ho'opuka akula 'o Mr. Onishi no ko ka Luna Ho'olaule'a hāpai 'ana i kekahi hihia e pili pū ana i ka hai 'ana i nā limahana. Ua hāpai akula 'o ia i ka mana'o, e ho'omākaukau 'ia he mo'ohelu kālā nō nā limahana, keu ho'i no ke kūlana Ho'omōhala Ka'akālai Ho'oulu Waihona Kālā, a me nā kūlana ko'iko'i 'ē a'e e pono ai ka ho'oholomua 'ana i kēia hana 'o ka ho'olālā 'ana iā FestPAC. Ma hope iho, e hiki ana i ke Komikina ke nā'ana i ka mo'ohelu kālā a ho'oponopono e like me ka mea e pono ai.

Wahi a ka Luna Ho'olaule'a, e hana pū 'o ia me ke Komikina e ho'omākaukau i kekahi mo'ohelu kālā. Wahi āna, e ho'ohana ana 'o ia i ka puke ho'olauka'i hanana e alaka'i ai i kāna hana. Aia nō a koho kūhelu 'ia ke Kahua Ho'olaule'a, a laila e ho'omākaukau 'o ia i kekahi mo'ohelu kālā. Mea mai ka Luna Ho'omalumu, e ho'ouna 'ia he kāmua o ia mau palapala i ke Komikina Papa Luna Ho'okele, a laila e nā'ana 'ia nā palapala e ke Komikina piha.

Ho'opuka maila 'o Ms. Ah Nee-Benham, he pono ko ka Luna Ho'olaule'a maka'ala pono i kāna hāna, keu ho'i ma ke koho 'ana i nā 'oihana ho'oulu kālā, ka 'imi 'ana i kekahi ke'ena, me ke koho pono 'ana i nā limahana e pono ai no kēia pāhana. Ho'opuka ka Luna Ho'omalumu, ua hiki nō ke ho'omākaukau 'ia he mo'ohelu kālā i kēia manawa, eia na'e, 'a'ohe kālā i hiki ke ho'ohana 'ia i kēia manawa.

Mo'olelo Hālāwai o ke Kōmike no ka Ho'olaule'a No'eau A Mo'omeheu Pākīpika 13
Pō'akahī, 6 Kepakemapa, 2021 hola 2:30'aiu ma o ka ZOOM
'Ao'ao 6 o 6

'ŌLELO HŌ'IKE A KA LEHULEHU

Noi hou mai ka Luna Ho'omalū inā he mau mana'o ko ka po'e lehulehu. Me ka 'ole o nā mana'o i lohe 'ia, ho'omau akula ka Luna Ho'omalū i ka ho'olaha 'ana i ka lā o hālāwai hou 'ana, me nā ho'olaha 'ē a'e kekahi.

NĀ HO'OLAHA

Ho'olaha ka Luna Ho'omalū no ka ho'omaka 'ana o nā hālāwai ma ka hola 3:00'aiu ke ho'omaka ka makahiki hou (2022). Ua noi akula 'o ia iā Ms. Sanders e ka'aka'āhi i nā 'alemanaka no nā hālāwai, me ka 'ōlelo pū 'ana no ka hiki ke ho'ololi 'ia o nā lā hālāwai, e like me ka mea e pono ai. Wahi a ke Kānāwai 220, e pili pū ana i nā Kānāwai Kau o Hawai'i, loa'a kekahi mau loli i nā Kānāwai Sunshine no nā hālāwai Komikina. He pono ko nā limahana 'imi 'ana i kekahi wahi no nā lālā o ke kaiāulu e 'ākoakoa a e komo pū ma ka wā hālāwai.

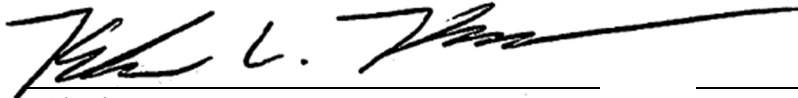
KA HO'OPA'A HĀLĀWAI – PŌ'AKAHI, 20 KEKEMAPA 2021

Ho'omana'o ka Luna Ho'omalū i ka mālama 'ia o ka hālāwai Komikina hou ma Kekemapa 20, 2021 'oiai, he wā kēia me nā lā nui he nui.

HO'OKU'U

Ho'oku'u ka Luna Ho'omalū i ka hālāwai ma ka hola 3:13'aiu.

Me ke aloha e waiho 'ia nei,

Kalani Ka'anā'anā
Luna Ho'omalū

12/10/2021

Lā